

quatuor annorum et ultra. Utiliter tamen alia allegantur ad istas confirmandas aut validiores reddendas.

Pro dispensatione affinitatis in primo ad 1um, requiritur simul attestatio qua constet dispensationem regiam fuisse concessam, et timor fundatus ne partes civiliter contrahant ac in tali contractu civili maneant.

Aliquando contingit unam causam seorsim sumptam non esse sufficientem, sed cum una aut altera junctam reputari gravem, ac proinde sufficientem.

§ III. — De dispensationibus vitiatas.

Duplici modo dispensationes substantialiter vitari possunt, nimirum per subreptionem et per obreptionem: si quid reticeatur quod declarari deberet, est subreptio; si quid falsi supponatur, dicitur obreptio. Subreptio et obreptio versari possunt circa causam finalem dispensationis, vel tantum circa causam impulsivam. Causa finalis ea est sine qua dispensatio non concederetur, aut non nisi cum certis restrictionibus: causa autem impulsiva ea dicitur sine qua dispensatio non tam facile, sed tamen in eadem forma concederetur.

Certum est subreptionem et obreptionem circa causam finalem, dispensationem reddere nullam, quia in dispensante nulla est voluntas dispensandi, cum nullum vel falsum sit motivum allegatum: unde in omni rescripto Apostolico hæc clausula: *Si preces in veritate fundantur*, subintelligitur, quando non est expressa; Decretal. l. 1, tit. 3, c. 2.

Communius docent auctores, cum *Sanchez*, l. 8, disput. 17, causam in se falsam, sed bona fide æstimatam veram tum a dispensante, tum a contrahentibus, et cujus falsitas facile deprehendi non potest, non reddere dispensationem subreptitiam nec obreptitiam; quia illud exigere videtur rationabilis administratio. Hinc puella allegavit se 24 annos habere completos, quod bona fide credebat, et, matrimonio jam inito, deprehendit se habere tantum 23 annos, matrimonium reputaretur validum.

Si autem ante celebrationem matrimonii falsitas causæ detegeretur, saltem tutius esset novam obtinere dispensationem, vel a matrimonio abstinere. Contra vero si causa in se vera æstimaretur falsa, et tamen ex mala fide allegaretur, probabilius adhuc judicatur dispensationem esse validam, quia realiter vera est causa.

Causa autem vera esse debet tempore quo breve vel rescriptum expeditur Roma, quia subintelligitur semper preces esse veras aut saltem habitas bona fide ut veras, juxta sententiam modo expositam. Debet etiam esse vera tempore fulminationis, nam communiter in rescripto vel in brevi, quod expeditur per modum commissionis, id est, per quod datur facultas dispensandi, dicitur, *si res ita sit*, aut quid æquivalens. Aliunde, sola ratio dictat intentionem superioris non esse dispensationem valere, si tempore executionis res aliter sit quam exponitur.

Si duæ causæ expositæ fuissent et una tantum esset vera, quid? Si neutra per se sufficiens judicaretur, dispensatio esset nulla, ut patet. Si vero ea quæ vera est, talis sit ut summus Pontifex in pari casu dispensare soleat, valet dispensatio, juxta communiorem sententiam, modo error bona fide irreperit. Negat tamen *Pontius* cum *Pyrrho Corrado*, quia dispensatio concedi quidem potuisset ob unam causam; sed concessa est ob duas, et superior fuit deceptus. *Collet* arbitratur hanc opinionem ut tutiorem solam admittendam esse in praxi, et tamen episcopum dispensationem istam dubiam revalidare posse. Probabilius nobis videtur illam esse validam.

Quando, omnibus perpensis, dubitatur an causa allegata fuerit vera aut falsa, an fuerit finalis vel impulsiva, an facta recte fuerint exposita, in his et in cunctis similibus dubiis, dispensatio habenda est ut valida: in dubio enim standum est pro validitate actus: bonum publicum et tranquillitas familiarum id postulant; *S. Ligorius*, l. 6, n. 1123. Si vero matrimonium nondum esset celebratum, ab illo abstinendum aut nova obtinenda esset dispensatio, nisi forsan in casu urgentis necessitatis.

Notandum est suppressionem veri circa ea quæ ex jure, consuetudine aut stylo curiæ Romanæ aperienda sunt, semper reputari substantialem. *Ita omnes canonistæ.* Jam vero hæc præcipue e stylo curiæ Romanæ necessario aperiiri debent: 1° nomen et cognomen oratorum, 2° diocesis vel dioceses eorum, si ex diversis sint diocesis; probabilius est tamen errorem in nomine, cognomine et diocesi, validitati dispensationis non officere, modo constet de corpore, id est de impedimento et causa: ita Sanchez, l. 8, disp. 21, n. 37, etc., et plurimi apud ipsum; 3° locus quem habitant, si propter angustiam loci dispensatio petatur; 4° species impedimenti; unde, si consanguinitas pro affinitate exprimitur, aut vice versa, ulla est dispensatio, nisi concedatur pro consanguinitate vel affinitate, ut nunc fieri solet; 5° numerus impedimentorum: si unum sit publicum et alterum occultum, solum publicum exprimitur in supplicatione ad Datariam, et utrumque in supplicatione pro Pœnitentiaria; 6° duplex consanguinitas aut affinitas si adsit; 7° filiatio aut compaternitas in cognatione spirituali, id est, exprimendum an unus oratorum alterum baptizaverit, vel in fontibus sacris tenuerit, an vero prolem ejus tenuerit aut baptizaverit: multo difficilius conceditur dispensatio in priori quam in posteriori casu; 8° linea et gradus; et si gradus sit inæqualis, propinquior exprimendus est, tum in consanguinitate, tum in affinitate, et vir, sive sit propinquior, sive remotior a communi stipite, semper nominandus est prior, non tamen pro validitate. Hinc nulla esset dispensatio, si loco tertii gradus, quartus designatus fuisset; secus vero, juxta probabiliorem sententiam contra *Pyrrhum* et *Van-Espen*, si loco quarti tertius expressus fuisset, quia quartus in tertio continetur. 9° Si inter oratores consanguineos aut affines copula exstiterit, exprimenda est; et si unus vel uterque eam habuerit cum intentione dispensationem facilius obtinendi, id adhuc manifestandum est. Vide *Bened. XIV*, Inst. 87, n. 10 et seq. Non tamen necesse est dicere quoties habita fuerit. *Pyrrhus*, hac in

materia valde peritus, affirmat, l. 8, c. 1, copulam inter impeditos cognatione spirituali vel honestate publica, pariter esse declarandam.

Si post supplicationem missam partes relabuntur in copulam, non ideo dispensatio erit nulla, saltem ubi agitur de dispensationibus Datarie in forma ordinaria concessis; secus quando agitur de dispensationibus in forma pauperum aut a sacra Pœnitentiaria datis. Ita saltem testatur suo tempore idem *Pyrrhus*, l. 8, c. 5, n. 38. At si ante supplicationem copula habita non fuisset et deinde ante dispensationis executionem contingeret, nulla esset dispensatio, nisi rescriptum contineret clausulam: *Pro delendo reatu incestus usque ad executionem præsentium litterarum iterato.*

Executio autem estne completa per actum Officialis dispensationem fulminantis sine partium acceptatione? *Pyrrhus Corradus* affirmat expresse, l. 8, c. 1, n. 45, et dicit oratores, decretum dispensationis ignorantes, nihilominus jam aptos esse ad contrahendum, ac proinde copulam inter eos amplius non esse incestuosam.

Qui vero dispensationem super affinitate contracta propter commercium habitum cum futuræ sponsæ suæ consanguinea in primo aut secundo gradu petiisset, et obtenta dispensatione, commercium cum eadem iteraret, nova indigeret dispensatione, quia novam contraxisset affinitatem.

10° Exprimendum est an affinitas in primo et in secundo gradu ex copula licita vel illicita proveniat, quia difficilius in priori quam in posteriori dispensatur.

11° Si matrimonium cum impedimento celebratum fuerit, exprimendum est an cum debitis proclamationibus, ante faciem Ecclesiæ, cum bona vel mala fide utriusque vel alterutrius sponsorum, cum spe dispensationem facilius obtinendi; an sit consummatum, et cum intentione dispensationem facilius obtinendi. Si eadem intentione civiliter fuisset contractum, id adhuc declarandum foret; non autem si simpliciter fuit contractum, aut post supplicationem contrahitur.

12° Dubia est dispensatio petita in forma pauperum, si partes reipsa non sint pauperes; hæc autem paupertas sic exprimenda est in litteris testimonio episcopi munitis et Romam mittendis: *Oratores pauperes et miserabiles existunt, et ex labore et industria sua tantum vivunt.* Necessesse est ergo ut duo hæc verba, *pauperes et miserabiles*, vera sint tempore impetrationis et fulminationis.

Non omnes qui ex sola industria vivunt, reputandi sunt *pauperes et miserabiles*, cum multi hac via fiant divites; nec, a fortiori, ii omnes quibus non suppetit redditus sufficiens ad vivendum sine labore, ut quidam prætendunt; sed e contra, omnes qui annuos redditus habent, non sunt divites. Id ex circumstantiis æstimandum est. Ex declaratione a rectoribus Apostolicæ Datarie anno 1841 data, ii reputandi sunt pauperes, quorum fortuna valorem circiter 3,000 francorum non excedit; ii vero quorum fortuna 10,000 fr. valorem non excedit, dicuntur fere pauperes. Hi offerre debent saltem 15 fr. supra id quod solvitur pro dispensatione in forma pauperum.

Pro cæteris declarandus est status fortunæ, modo rationabili, absque scrupulis, et congrua offerenda est summa. Debita recte deducuntur.

Filii familias reputari non debent pauperes, licet nihil possideant, si ascendentes habeant divites. Ita omnes *theologi*. Similiter, si unus oratorum esset pauper et alter dives, dispensatio in forma pauperum obtineri nequit. Omnes præcedentes regulæ sequendæ sunt in supplicationibus ad episcopos directis, sive ut eas transmittant Romam, sive ut ipsi dispensent. Episcopi tamen speciales habent regulas relative ad partium fortunam æstimandam.

NOTA. Auctores, etiam Romani, docent probabilius errorem circa nomina et pronomina, iterationem copulæ incestuosæ, validitati dispensationis non nocere. Attamen, inter facultates a sacra Pœnitentiaria episcopis Galliarum quotannis transmissas, reperitur facultas *convalidandi litteras dispensationis... quæ nullæ factæ fuerint ob incestum reticium in precibus aut patratum seu iteratum post*

missas preces et ante dispensationis executionem; vel quæ nullæ fuerint ob errorem nominis vel cognominis contractantium. Non dubium est quin standum sit praxi quæ usitatur Romæ, præsertim cum in sacramentis pars tutior sit eligenda.

Queritur 1° quomodo taxa pecuniaria seu *componenda*, ut dicitur Romæ, conciliari possit cum textu Conc. Trid., sess. 24, c. 5 de Ref. Matrim., declarantis: « In contractibus matrimonialibus vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa et gratis concedatur. »

R. Si pecunia occasione dispensationum soluta in beneficium dispensantis vergeret, tunc violaretur mandatum Concilii et existeret simonia: verum habetur tantum ut eleemosyna in pia opera necessario impendenda, sicque oratores qui sufficientes non habent causas ut dispensationem obtineant, eleemosynam offerunt, et ratione boni operis de Ecclesia bene merentur. Unde summi Pontifices jusserunt « ut tota pecuniæ solutio pro dispensationibus in pios usus impenderetur, et Innocentius X » adiecit ne ea confunderetur cum aliqua pecunia quæstoris generalis curiæ, sed ut deponeretur in *monte pietatis* et illinc abstrahi non posset nisi mandato Pontificis, per quod illa in pia opera distribueretur. » Sunt verba *Pallavicini*, in Hist. Conc. Trid., l. 23, c. 8, n. 41.

Episcopi qui, vi potestatis ordinariæ, consuetudinis aut indulti personalis, dispensant, eleemosynam pro qualitate personarum exigere possunt, sed in pios usus, « in » favorem seminarii diocesani, vel indigentium ecclesiasticorum erogandam, et non aliter, retento visibili » et publico registro harum eleemosynarum cum inscriptione finem et usum ipsarum designante, graviter onerata super his omnibus episcoporum conscientia » (Pius VII indulto diei 27 febr. 1809, ad archiepisc. et episc. Galliæ directo.)

Verba Pii VII, in favorem seminarii, etc., sunt in exemplum, et alios pios usus, ad iudicium episcopi, non excludunt. Vide *S. Ligorium*, l. 3, n. 96.

Si autem, contra votum Concilii in eodem capite 5 ex-

pressum, frequenter ac sine gravi causa concedatur dispensatio etiam in secundo gradu, id primum factum est a sancto Pio V, paulo post Concilium regnante, et deinceps a successoribus ejus, quia mox comprobavit experientia multa oriri mala ex nimis obstaculis matrimonio consanguinitate aut affinitate conjunctorum oppositis, nimirum gravia inter eos delicta, matrimonia cum aliis personis repugnante animo contracta, fraudes et mendacia ad dispensationes obtinendas, proindeque conjunctiones sacrilegæ, anxietates timoratorum qui semper metuebant ne causæ ab ipsis allegatæ non sufficerent, etc. Vide *Pallavicinum* in loco citato.

Queritur 2° an in supplica describenda sit genealogia partium pro quibus dispensatio sollicitatur.

R. Praxis nunc usitata est ut genealogia non mittatur. Sufficit ut linea et gradus consanguinitatis aut affinitatis clare exprimantur.

§ IV. — De modo dispensationes a curia Romana petendi

Duplex est tribunal Romæ erectum, a quo dispensationes conceduntur, pro qualitate impedimentorum.

Duplicis enim generis sunt impedimenta, publica scilicet et occulta.

Ea impedimenta dicuntur publica, quæ ad forum externum deduci possunt sine infamia, scandalo aliisque incommodis; qualia sunt impedimenta ex cognatione vel ex aliis causis honestis orientia. Contra vero impedimenta ex aliquo delicto provenientia, ex fornicatione, ex incestu, ex adulterio, sunt ex natura sua occulta.

Dicimus *ex natura sua*; quia si certo modo manifestentur, fiunt publica.

« Dicitur impedimentum vel crimen occultum, licet aliquibus sit notum, puta quatuor vel quinque, et hanc opinionem servat sacra Pœnitentiaria, » inquit *Fagnan.*, celebris sacræ Pœnitentiariæ corrector, apud *Bened. XIV*, Inst. 87, n. 44. Excipit, nisi Pœnitentiaria verbis consuetis, dummodo impedimentum sit occultum,

addat, *omnino occultum*, ut facere solet, cum impedimentum criminis, quo uterque contrahens mortem prioris conjugis molitus fuerit, dispensandum proponitur. Sæpissime impedimentum criminis reputatur occultum, quia saltem una e conditionibus requisitis non constat.

Juxta alios a *Bened. XIV* relatos, n. 45, et non improbatos, impedimentum adhuc censetur occultum, si in civitate septem vel octo personis tantum notum sit. At si publicum sit in loco ubi fuit contractum, occultum vero in domicilio impetrantis, circumstantia publicitatis aperienda est.

Contingere potest ut impedimentum quod initio fuit publicum, tractu temporis in oblivionem deveniat. Si per decennium sic manserit oblitum, reputatur occultum. *Bened. XIV*, ib., n. 47.

Verum ille Pontifex negat occultum reputandum esse impedimentum *materialiter* publicum et non *formaliter*; id est, cum factum est notum, sed impedimentum ex facto proveniens non noscitur.

Tribunal institutum Romæ ad dispensandum super impedimentis publicis, vocatur *Dataria*, et tribunal ad dispensandum ab impedimentis ex natura sua occultis, appellatur *Pœnitentiaria*.

De Dataria.

Generatim impedimenta publica, ut ea definiimus, ad jurisdictionem Dataria pertinet. Igitur supplica dispensationis ad ipsum Papam dirigitur in sequenti forma et idiomate latino, licet id non sit absolute necessarium.

Beatissime Pater,

Franciscus N. et Catharina N. e parochia vulgo dicta N. diæcesis N. consanguinei in secundo gradu æquali, matrimonium secum inire cupiunt, et ideo dispensationem sibi necessariam a Beatitudine vestra suppliciter efflagitant.

Rationes sunt: 1° ætas puellæ quæ jam viginti et quin-

que annis nata, alium probabiliter non inveniret virum cui convenienter nubere posset; 2° votum utriusque familiae et virtutes christianae in utroque oratore existentes; 3° angustia loci.

Vir autem centum et quinquaginta fr. annuos in redditibus possidet, et quingentos alios pariter in redditibus sperat post mortem patris sui: puella nihil nunc habet, sed mille francos annuos sperat post mortem parentum suorum.

N.... die....

P. rector.....

Si sint pauperes, post rationes expositas dicitur: *pauperes et miserabiles existunt, atque ex labore suo et industria tantum vivunt.*

Si non sint omnino pauperes, sed fortuna eorum sit inter 3,000 et 10,000 francos, in tota summa debitis deductis, tunc sufficit ut dicatur: *sunt fere pauperes, et offerunt pro componenda....*

Pro dispensationibus in forma pauperum non solvitur *componenda*, verum semper aliquid solvendum est scribis et agentibus qui aliud salarium non habent, et ordinarie circiter viginti aut viginti et quinque franci: quidam alii faciendi sunt sumptus pro itu, redditu, etc. Summa totalis ordinarie est triginta fr.

Supplica a parochio oratorum, eorum nomine redacta, ad episcopum mitti debet: deinde ipse episcopus vel vicarius generalis eam testimonio, sigillo ac chirographo episcopali munitam, mittit Romam, ad mandatarium suum, qui dispensationem sollicitat eamque ad episcopum transmittit.

Testimonium episcopi aut vicarii generalis litteris supplicibus apponendum, sic breviter nec non sufficienter exprimi potest:

Nos episcopus... vel vicarius generalis Illustrissimi ac reverendissimi N., episcopi N., testamur N. vere esse pa-

rochum nostrae (vel hujus) diocesis, et testimonium ejus omnimoda fide dignum esse.

N.... die....

Supplicae in quibus causae canonicae non exprimuntur, vel quae testimonio episcopi aliave conditione requisita carent, dilacerantur, et ab officariis Datariae non respondentur.

De bancariis in curia Romana expeditionariis, quorum ministerio olim utendum erat, non loquimur, quia per hanc viam dispensationes communiter nunc non sollicitantur, bene vero per mandatarium episcopi Romae degentem, ut indicavimus.

Notandum est nullam ordinarie expediri dispensationem diebus dominicis aliisque diebus festivis, neque per duos menses vacationum in autumno, neque per tres hebdomades a Nativitate Domini nostri Jesu Christi incipientes, neque per tres hebdomades ante Quadragesimam, neque per duas hebdomades in Pascha, duas in Pentecoste et duas in festo sancti Petri.

Si inter consanguineos, affines aut spiritualiter cognatos, qui dispensandi sunt, exstiterit copula notoria, aperienda est in supplica, *ut diximus p. 332*. Si vero haec copula mansisset occulta, certum est non dari obligationem illam in supplica ad Datariam exprimendi, quia nemo tenetur se diffamare, et aliunde haec revelatio incestus occulti non praecipitur. Quidam auctores gravis ponderis negant in eo casu recurrendum esse ad Pœnitentiariam, dum dispensatio postulatur a Dataria, quia incestus non constituit impedimentum: hoc quidem probabile nobis videtur. Plures alii dicunt rem Majori Pœnitentiario deferendam esse, et explicandum publicum impedimentum super quo summus Pontifex dispensavit vel dispensaturus est. Haec opinio, ut pote tutior, sola in praxi tenenda est. Vide P. Antoine, t. VI. Attamen si matrimonium urgeret, recurrendum esset ad episcopum qui, *ex supradictis p. 323*, ab ea conditione dispensare

posset jure ordinario, si hanc facultatem vi indulti non haberet, sicut nos habemus.

Si autem tanta esset necessitas ut nec ad episcopum recursus pateret, tunc parochus, priori sententia utens, matrimonio benedicere posset, quia in tali necessitate opinionem probabilem et non tutiorem sequi licet. Vide *S. Ligorium*, l. 6, n. 613 et 1122.

Dispensationes Datariae valent pro utroque foro, externo scilicet et interno.

De Pœnitentiaria.

Sacra Pœnitentiaria est tribunal erectum Romæ pro iis concedendis dispensationibus et facultatibus quæ ad forum internum solummodo spectant. Omnia in eo expediuntur gratis. Administrum ejus fixa recipiunt stipendia, et dum munus obeunt, hoc modo jurant: *Officium meum fideliter exercebo et gratis, ejusque ratione nihil ab aliquibus etiam sponte oblatum vel donatum accipiam* (*Bened. XIV*, Inst. 87, n. 30). Tota hæc docti Pontificis institutio, quæ longa est, circa sacram Pœnitentiariam versatur. Spirituale hoc tribunal velut normam nunc sequitur Constitutionem Innocentii XII, qui Majori Pœnitentiario concessit facultatem dispensandi aut committendi aliquem ad dispensandum in causis matrimonialibus. 1° In matrimoniis contrahendis, super omni impedimento occulto, ad sensum supra expositum, matrimonium non dirimente, ac consequenter super voto perpetuæ castitatis aut ingrediendi religionem. 2° Super occulto impedimento criminis aut affinitatis ex copula illicita, tum ad revalidandum matrimonium nulliter contractum, tum ad contrahendum, non autem ad contrahendum super impedimento consanguinitatis aut affinitatis ex copula licita, vel cognationis spiritualis quantumvis occultæ, et licet periculum scandali imminet. 3° Si agatur de matrimoniis jam contractis, super consanguinitate et affinitate occulta in tertio et quarto gradu, non autem in primo nec in secundo, nisi in secundo

impedimentum saltem per decennium duraverit occultum. 4° Super tertio et quarto gradibus publicis ad revalidandum matrimonium ex causa subreptionis vel obreptionis occultæ nullum: tamen, si falsitas consisteret in narratione præcedentis copulæ quæ non exstitisset, ad Datariam recurrendum esset. 5° Quamvis Innocentius XII nihil dicat de matrimonio invalide contracto propter occultum cognationis spiritualis impedimentum, non dubitandum est, inquit *Bened. XIV*, Inst. 87, n. 11, quin Major Pœnitentiarius ab illo dispensare possit. 6° Si dispensatio obtenta fuerit a Dataria, super gradu consanguinitatis aut affinitatis ex copula licita prohibito tam in primo et secundo quam in secundo tantum, ac etiam in tertio et in quarto, tacita copula inter oratores secuta, potest Major Pœnitentiarius dispensare, tum ad revalidandum, tum ad contrahendum matrimonium, si copula sit adhuc secreta; et si de primo et secundo, aut secundo tantum gradu agatur, « facta compositione quinquaginta » ducatorum auri de camera ad Datariam transmittendorum, ad effectum, ut inconcussi moris est, erogandi » in elemosynas: » sunt verba Innocentii XII. Si dispensatio concessa fuisset in forma pauperum, tunc quinquaginta ducati non exigentur.

Nunc communiter episcopi, vi indulgentiarum pontificalium, in plerisque supradictis casibus dispensant, quod multas præcavet difficultates.

Notat Benedictus XIV, loco citato, n. 26, dispensationem non raro concedi in Dataria sine causa, nempe ob elemosynam quæ præstatur, et id in Pœnitentiaria locum habere non posse, proindeque causam canonicam semper exponendam esse.

Non minus timenda est subreptio et obreptio in dispensationibus a sacra Pœnitentiaria quam a Dataria obtinendis: clare igitur, nitide et sine ulla reticentia aut falsitate tota aperienda est causa, cum essentialibus circumstantiis suis.

Unusquisque, sine ministerio agentis, ad sacram Pœnitentiariam scribere et responsum ab ea obtinere potest,

litteras postea committendo et pretium pro itu solvendo.

Parvi refert quo idiomate conficiantur litteræ: convenit tamen uti lingua latina præsertim si scriba sit clericus. Non ad Papam, sed ad Majorem Pœnitentiarium diriguntur, et sequenti aut alia forma simili inscribi possunt, supposita exprimendo nomina, aut solummodo litteram *N.* loco nominum personarum ponendo, aut simpliciter his vocibus utendo, *quidam, quædam, orator, oratrix*, etc.

Eminentissime ac reverendissime Domine,

Exponitur humiliter Eminentie vestræ Bertham carnaliter a Jacobo cognitam fuisse: nunc vero a fratre ejusdem Jacobi requisita, cupit matrimonium cum illo inire; jam viginti et quatuor annos nata, et dotem non habens, timet ne aliud matrimonium tam conveniens invenire non possit: quapropter Eminentie vestræ reverenter supplicat quatenus cum ipsa super dicto affinitatis impedimento per gratiam specialem benigne dispensare velit.

Dignetur Eminentia vestra responsum ad me infra scriptum destinare.

*N. rector parochiæ
vulgo dictæ N.
département de...*

Si Bertha consanguinea esset cum eo a quo requiritur, et dispensatio postulata fuisset a Dataria, hoc exprimentum esset in supplica ad sacram Pœnitentiarium, sequenti aut alio simili modo.

Eminentissime et reverendissime Domine,

Jacobus et Bertha, consanguinei in secundo gradu, vesana libidine victi, rem secum habuerunt: nunc vero Bertha a Joanne fratre Jacobi in matrimonium requisita, ei nubere cupit, 1. quia ætate jam est provecta, nempe triginta annorum nata; 2. quia sufficientem non habet dotem ut

alium virum sibi convenientem sperare valeat; 3. quia ex hac unione rixæ familiarum probabiliter cessabunt. Ambo supplicant SS. DD. nostro in Dataria ut dignetur cum illis super dicto consanguinitatis impedimento dispensare. Eminentie autem vestræ humiliter supplicat oratrix ut, non obstante dicto offinitatis ex copula illicita provenientis impedimento, dispensatione super consanguinitate prius obtenta, cum eodem Joanne licite ac valide matrimonium contrahere atque in eo contracto manere valeat.

Altera supplica.

Eminentissime ac reverendissime Domine,

Quædam puella annos circiter viginti nata, votum castitatis perpetuo servandæ scienter ac libere emisit: nunc vero confessarii judicio, qui jamdudum confessiones ejus excipit, in periculo salutis versaretur si non nuberet: quapropter enixe supplicat ut votum ipsius ad effectum matrimonii contrahendi commutetur.

Dignetur Eminentia vestra, etc.

Illæ litteræ testimonio episcopi aut vicarii generalis non indigent: in quacumque posta deponi possunt (*en les affranchissant et en indiquant exactement son nom, sa demeure, le lieu de poste le plus proche et le département*).

Superscriptio, gallice *l'adresse*, sic esse debet:

Eminentissimo et reverendissimo Domino Domino Cardinali Pœnitentiariorum,

Romam.

Si post sex hebdomades aut duos menses responsum non advenerit, altera mittenda est supplica, dicendo eam esse secundam.

Tutius est dare hujusmodi supplicas obsignatas episcopatus secretario, qui eas mittet Romam, rescriptum accipiet et transmittendum scribenti curabit, repetens ab

eo compensationem sumptuum pro itu, reditu et procuratione (*agence*).

§ V. — De executione dispensationum.

Vario modo executioni demandantur dispensationes prout a Dataria vel a Pœnitentiaria conceduntur.

De executione dispensationum Datarie.

Breve dispensationis in Dataria expeditum ordinarie dirigitur ad vicarium generalem vel officialem, qui solus habet facultatem illud exsequendi : neque ipse episcopus illud valide exsequi posset, juxta multos auctores, sive extraneos, sive Gallos, ut *Sainte-Beuve, Pontas, Coll. Andeg.*, etc. In diocesisibus in quibus existit officialis ab episcopo nominatus et a vicario generali diversus, ad quem breve dirigitur, hic tantum, et ipso impedito, juxta communiorem opinionem, pro-officialis ex officio, non vero vicarius generalis, idoneus est ad executionem ejus valide perficiendam.

Gravis movetur quæstio an scilicet episcopus possit per seipsum exsequi dispensationem ad officialem directam, aut vicarium generalem aliumve clericum designare ad talem vel talem dispensationem fulminandam in particulari. Negat *Sanchez* cum multis aliis, præsertim quoad ipsum episcopum. Alii apud nos affirmant, et *Rituale Bellicense* expresse docet, t. III, p. 93 4^a edit., utrumque fieri posse.

Communiter docetur in Gallia officialem a capitulo nominatum, sede vacante, exsequi posse breve postulatam et expeditum vivente episcopo. *Coll. Paris.*, t. III; *Coll. Andeg., des Lois*, t. II, etc.

Si impetrantes duplicis sint diocesis, breve committitur officiali diocesis mulieris; at tamen multi auctores dicunt illud ab officiali diocesis viri valide fulminari posse. Multi alii negant, inter quos *Pyrrhus Corradus*, l. 7, cap. 5, et id saltem ut tutius servandum est. Si breve per errorem ad officialem alterius diocesis direc-

tum fuerit, ut probabile habetur officialem partium dispensationem fulminare posse. Ita *Rit. Bellic. D. Carrière*, etc. Seclusa urgente necessitate, arbitramur recurrendum esse ad Papam.

Officialis autem cui commissa est executio brevis, ad tenorem ejus sedulo attendere debet, ut a clausulis in eo expressis minime recedat.

1° Caveat ne aliquis irreperit error circa nomen supplicantium, diocesis, impedimentum et causam allegatam : igitur accuratam informationem præscribit Pontifex, dicens : « Mandamus, quatenus... te de præmissis » diligenter informes, et si per informationem preces » veritate niti repereris, super quo conscientiam tuam » oneramus... »

Quamvis supponatur informationem factam fuisse a parochio ante dispensationis postulationem, nihilominus altera facienda est per ipsum officialem, vel, ut communius fit, per aliquem ab ipso delegatum, tum propter mutationes quæ contingere potuerunt, tum propter errorem qui potuit irreperere, tum propter obedientiam summo Pontifici eam præcipienti debitam. Probabilius est tamen dispensationem ab officiali pronuntiatam, non factis perquisitionibus debitis, validam esse, modo causæ summo Pontifici expositæ reipsa veræ sint; sed graviter peccaret officialis, nisi aliqua suaderet necessitas hoc in casu particulari faciendum esse. Ita graves judicant viri; et reipsa Pontifex, non præcise informationem, sed rei veritatem sub pœna nullitatis præscribere videtur. Alii tamen aliter sentiunt. V. *Reiffenst.*, l. 4, *Append. de dispensat.*, n^{is} 323 et 324.

Non absolute necesse est ut formæ judiciales in auctoribus descriptæ serventur, dummodo « extrajudicialiter » cognoscatur expressas preces subreptionis vel obreptionis vitio non subjacere. » *Conc. Trid.*, sess. 22, c. 5 de Reform. Servandæ sunt autem formæ ab episcopo in Rituali vel aliter statutæ, sed earum observatio non est sub pœna nullitatis, modo de veritate precum alias constet. Si, informatione facta, res ex omni parte reperitur ut